

8B/Downloads/UL0000031.PDF.

2. Тактические основы специальных операций. (Часть III) Учебное пособие / Г.В. Епур, О.В. Павлов, В.В. Животов, Бихалов / Луганск РИО ЛИВД, 2001. - 110 с.

3. Методичні рекомендації про дії працівників органів і підрозділів внутрішніх справ в типових та екстремальних ситуаціях - НАВС, 2013 - [Електронний ресурс]: http://www.naiuu.kiev.ua/files/kafedru/ad/pro_dii_pracivnuk.pdf.

4. Аналітичний огляд та вдосконалення організації проведення спеціальних операцій службами та підрозділами органів внутрішніх справ України в сучасних умовах / Укл.: М.О. Свірін, В.П. Климчик, Я.М. Калашник, В.Л. Трасковський; відп. ред. А.І. Пясецький. - К.: НАВС України, 2000. - 56 с.

5. Свободный Ф.К. Особенности ведения переговоров в ситуации захвата заложников: методические рекомендации для курсантов, слушателей и практических работников органов внутренних дел и юстиции. / Ф.К. Свободный. - Б., 2004. - 46 с.

Конев О.Ю.,
доцент кафедри тактико-спеціальної та
вогневої підготовки
ОДУВС
Надійшла до редакції: 09.04.2015

УДК 34:159.923:371.13:351.743

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТА ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Громовенко К. В.

У статті досліджена проблематика правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств у період збройного конфлікту. Участь недержавних суб'єктів у збройному конфлікті викликає ряд питань щодо дотримання ними норм міжнародного гуманітарного права. Проаналізовано правовий статус приватних військових та охоронних підприємств у період збройного конфлікту. Охарактеризовано притягнення до відповідальності приватних військових та охоронних підприємств за порушення міжнародного гуманітарного права.

Ключові слова: збройний конфлікт, міжнародне гуманітарне право, приватні військові та охоронні підприємства, приватні військові та охоронні компанії, приватні військові компанії.

В статье исследована проблематика правового регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий в период вооруженного конфликта. Участие негосударственных субъектов в вооруженном конфликте вызывает ряд вопросов относительно соблюдения ими норм международного гуманитарного права. Проанализирован правовой статус частных военных и охранных предприятий в период вооруженного конфликта. Охарактеризовано вопрос привлечения к ответственности частных военных и охранных предприятий за нарушение международного гуманитарного права.

Ключевые слова: вооруженный конфликт, международное гуманитарное право, частные военные и охранные предприятия, частные военные и охранные компании, частные военные компании.

The paper investigates the problems of legal regulation of private military and security companies during armed conflict. Participation of non-State actors in armed conflict raises a number of questions concerning their compliance with international humanitarian law. It analyzed the legal status of private military and security companies during armed conflict. The issue of accountability of private military and security companies for violations of international humanitarian law is characterized.

Keywords: armed conflict, international humanitarian law, private military and security companies and private military companies.

Проблема правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств (далі - ПВОП) у період збройного конфлікту - частина загальної проблеми участі недержавних суб'єктів у збройному конфлікті. Участь недержавних суб'єктів у збройному конфлікті викликає ряд питань щодо дотримання ними норм міжнародного гуманітарного права (далі - МГП), зокрема поваги до осіб, які перебувають під покровительством, покровителів та відповідальності за порушення МГП [1; 2 та ін.]. Незважаючи на те, що недержавні суб'єкти в тій чи іншій мірі брали участь у різних збройних конфліктах, їх роль і характеристики, як і потенційні загрози, які виходять від їх участі в конфліктах, безсумнівно відрізняються і зазнають певних змін. Це стосується також ПВОП. У теперішній час не викликає сумнівів можливість і здатність ПВОП впливати на безпеку та добробут мільйонів людей у зонах, де відбуваються збройні конфлікти. У цьому зв'язку важливим є правовий статус ПВОП та їх персоналу, їх здатність дотримуватися норм МГП у процесі своєї діяльності в період збройного конфлікту.

Варто зауважити, що в умовах збройного конфлікту первинним є не правовий статус ПВОП, а статус його персоналу. На нашу думку, не виступає аксіомою абсолютна неможливість належності персоналу ПВОП до комбатантів / учасників збройного конфлікту неміжнародного характеру лише на тій підставі, що вони належать до недержавних акторів, як указують окремі автори. Ідеться лише про те, що персонал у силу своєї належності до ПВОП автоматично не є законним учасником ЗК (комбатантом), але може ним стати за додаткових умов, про які йтиметься нижче. Причому ці умови розрізняються не лише залежно від виду збройного конфлікту, але й від категорії комбатантів. Як зазначає В. В. Гаврилов, співробітники ПВОП «залежно від характеру виконуваних ними завдань і конкретної ситуації... можуть бути як зараховані до числа комбатантів, так і мати статус цивільних осіб» [3, с. 333].

Як правильно зазначає А. А. Сирхаєв, існують проти-

лежні точки зору з питання визначення статусу приватних військових та охоронних компаній як учасників збройного конфлікту. Учений розглядає можливість віднесення персоналу приватної військової та охоронної компанії до різноманітних категорій, які передбачені МГП: 1) члени регулярних збройних сил, 2) цивільні особи, 3) цивільні особи, які слідує за збройними силами [4, с. 9].

Діяльність ПВОП у період збройного конфлікту породжує декілька важливих проблем, зумовлених особливостями правового регулювання збройного конфлікту в цілому і недостатнім рівнем регламентації правового статусу і режиму ПВОП та його персоналу, особливо у випадку діяльності ПВОП від імені і за дорученням держави. До них належить проблема дотримання міжнародного права прав людини і МГП у період збройного конфлікту, відповідальності персоналу ПВОП за порушення норм міжнародного права прав людини і МГП у процесі своєї діяльності. Як зазначав у цьому зв'язку заступник Верховного комісара ООН із прав людини Кюнг-ва Канг на засіданні міжсесійної міжурядової робочої групи відкритого складу з розгляду можливості створення міжнародної нормативної бази для регулювання, моніторингу та контролю діяльності ПВОП, відсутність чіткої юридичної регламентації статусу ПВОП у період ведення збройного конфлікту, неоднозначне визначення їх правового становища як комбатантів або як цивільного населення несе в собі ризик стирання фундаментальної для МГП та гуманітарної діяльності відмінності між цими двома категоріями осіб [5].

Важливим питанням є й визначення встановлення правового зв'язку між державою і ПВОП в разі участі останнього в збройному конфлікті, опосередкованому в статусі персоналу ПВОП як комбатантів або цивільного населення, для визначення пов'язаності ПВОП нормами міжнародного права прав людини. Відповідаючи на запитання, чи пов'язані співробітники ПВОП у своїй діяльності міжнародними нормами про захист прав людини, В. М. Русинова відповідає, що це може бути застосовано до тих випадків, коли дії таких осіб можуть бути присвоєні державі. В інших випадках вирішення даного питання залежить від законодавства ліцензуючої держави, держави, де здійснюється діяльність, і держави, що уклала відповідний контракт, оскільки воно належить до сфери «позитивних зобов'язань» держав із дотримання міжнародних договорів і звичаїв у сфері захисту прав людини [6].

Сьогодні, як зазначено вище, міжнародно-правових норм, що безпосередньо закріплюють права та обов'язки персоналу ПВОП, як окремої і самостійної категорії в МГП, не існує. Це у свою чергу не виключає ідентифікацію їх як більш широкої категорії осіб у рамках МГП.

Як указує Н. Абрамшвілі у своїй статті «Роль та місце приватних військових компаній через МГП», саме в МГП ми знаходимо критерії для визначення статусу приватних військових компаній, а також чіткі права та обов'язки, як тільки визначаємо, чи потрапляють співробітники приватних військових компаній в ту чи іншу категорію [7]. Ми повністю поділяємо таку точку зору.

Слід зазначити, що Женевські конвенції з Додатковим протоколом I визначають статус будь-яких осіб у період збройного конфлікту міжнародного характеру: або комбатанти (або некомбатанти), або цивільне населення. Згідно з Додатковим протоколом I, «цивільною особою є будь-яка особа, яка не належить до жодної з категорій, зазначених у статті 4.А. 1, 2, 3 і 6 Третьої конвенції і в ст. 43 цього Протоколу» (п. 1 ст. 50). Отже,

будь-яка особа, яка не є комбатантом, є цивільною особою. Наскільки така класифікація об'єктивно відображає фактично сформовану ситуацію, коли до цивільних осіб необхідно відносити осіб, які систематично беруть участь у збройному конфлікті і фактично порушують чинні норми МГП (найманці, члени міжнародних терористичних операцій, персонал ПВОП) та іменуються «незаконними комбатантами» [8; 9], є темою для наукової дискусії, особливо щодо доцільності внесення відповідних змін до МГП. У цьому зв'язку важко не погодитися з К. У. Уоткіним про наявність численних труднощів у застосуванні чіткої відмінності між комбатантом і цивільною особою: у формулюванні ясних і повних критеріїв для статусу комбатанта; у визначенні достатньої кількості критеріїв, які дозволяють вважати, що цивільна особа бере безпосередню участь у воєнних діях; облік присутності цивільних осіб у зоні бойових дій або їх участь у військових зусиллях держави [10].

Що стосується персоналу ПВОП, то, на нашу думку, з урахуванням фактичної ситуації їх діяльності в умовах збройного конфлікту питання полягає в: 1) можливості інтерпретації існуючих нормативних критеріїв до персоналу ПВОП щодо: а) класифікації їх як комбатантів; б) кваліфікації їх дій, що порушують закони і звичаї війни в статусі комбатантів; в) диференціації персоналу ПВОП на таких, які належать до комбатантів, і таких, які не належать до них; г) персоналу ПВОП, який не є комбатантом, але правомірно виконує в умовах збройного конфлікту певні функції (охоронні, логістичні, гуманітарні); д) кваліфікації в певних випадках персоналу ПВОП як осіб, які незаконно беруть участь у збройному конфлікті, не є комбатантами; 2) необхідності зміни критеріїв для класифікації комбатантів або доповнення їх переліку персоналом ПВОП.

До безпосереднього розгляду статусу і підстав віднесення до певної категорії персонал ПВОП, слід зазначити, що їх статус (як і критерії віднесення до цього статусу) залежатиме від виду збройного конфлікту: збройний конфлікт міжнародного характеру, збройний конфлікт неміжнародного характеру, меншою мірою інтернаціоналізований конфлікт. На дану обставину абсолютно обґрунтовано звертають увагу багато авторів [11, с. 7]. Наприклад, В. М. Русинова вказує: «У світлі норм *ius in bello* статус співробітників приватної військової та охоронної компанії залежить від класифікації збройного конфлікту як міжнародного або неміжнародного, і від виду діяльності, яку вони здійснюють» [6].

Категорія «комбатант» застосовується у випадку збройного конфлікту міжнародного характеру, правовий статус персоналу ПВОП у процесі якого слід розглядати окремо від правового статусу ПВОП у період збройного конфлікту неміжнародного характеру.

При цьому в контексті нашого аналізу має важливе значення визначення поняття «комбатант» і його видова різноманітність.

Як правило, для визначення поняття, критеріїв, умов належності до комбатантів застосовують ст. 4 Женевської конвенції III і ст. 43 Додаткового протоколу I. Однак у них використовуються різні формулювання. У ст. 43 Додаткового протоколу I йдеться про збройні сили в узагальненому розумінні і формулюються загальні критерії, яким збройні сили, що входять до їх складу, повинні відповідати (п. 1 ст. 43 Додаткового протоколу I), із зазначенням в п. 2 ст. 43 Додаткового протоколу I, що «особи, які входять до складу збройних сил сторони,

що перебуває в конфлікті ... є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях», тобто належність до збройних сил (що відповідає умовам п. 1 ст. 43 Додаткового протоколу I) є єдиною умовою наділення особи статусом комбатанта (за винятком некомбатантів). Як нам здається, у певному розумінні сталася деперсоніфікація комбатанта в порівнянні зі ст. 4 Женевської конвенції III.

Звернемо увагу на такі особливості. По-перше, особа володіє статусом комбатанта незалежно від того, чи брала участь вона, чи бере участь у нападі або у воєнній операції, що є підготовкою до нападу. Тобто статус комбатанта (здебільшого) безпосередньо не пов'язаний з безпосередньою діяльністю особи, а пов'язаний з належністю до певної структури (збройні сили, ополчення партизанських загонів). Такий висновок можна зробити з п. 5 ст. 44 Додаткового протоколу I. Тобто персонал ПВОП, включений до складу збройних сил, незалежно від фактичної участі в нападі і бойовій операції, належить до комбатантів. По-друге, тлумачення п. 2 ст. 44 Додаткового протоколу I дозволяє виключити вимогу щодо обов'язкового дотримання МГП з умов «комбатантності», зробивши її факультативною для всіх категорій комбатантів за ст. 4 Женевської конвенції III (залежно від сфери дії цього пункту - на всіх комбатантів або тільки тих, які входять до складу збройних сил відповідно п. 1 ст. 43 Додаткового протоколу I), коли як недотримання цієї вимоги відповідно до умов п. 2 п. А ст. 4 Женевської конвенції III та п. 6 п. А ст. 4 Женевської конвенції III призводить до неможливості отримання статусу комбатанта особовим складом «інших ополчень і добровольчих загонів, включаючи особовий склад організованих рухів опору, які належать стороні, що перебуває в конфлікті» (п. 2 п. А ст. 4 Женевської конвенції III) і «населенням неокупованої території, що при наближенні ворога стихійно з власної волі береться за зброю для боротьби з озброєними військами, не встигнувши сформуватися в регулярні війська, якщо воно носить відкрито зброю і дотримується законів і звичаїв війни» (п. 6 п. А ст. 4 Женевської конвенції III). Тобто дотримання МГП за Женевською конвенцією III є кваліфікуючою ознакою для наділення статусом комбатанта, а за Додатковим протоколом I - ні. Однак недотримання МГП комбатантами фактично свідчить, залежно від наслідків, про скоєння військових злочинів. Ці обставини важливо враховувати при визначенні статусу персоналу ПВОП. На нашу думку, критерієм можливості легітимізації участі ПВОП в міжнародному збройному конфлікті у ролі комбатанта як обов'язкова умова має бути дотримання ним норм міжнародного права, що застосовуються в період збройного конфлікту.

Питання міжнародно-правової регламентації діяльності ПВОП в період ЗК нерозривно пов'язані з проблемою відповідальності ПВОП, їхнього персоналу та держав. Ця проблема розглядалася в працях А. А. Сирхаєва, дисертація якого була присвячена дослідженню відповідальності приватних військових та охоронних компаній в МГП [4]. Учений визначає: «Відповідальність приватних військових та охоронних компаній слід розглядати у двох аспектах: 1) відповідальності за порушення норм МГП; 2) відповідальності за найманство». Однак, «розглядаючи питання визначення відповідальності за порушення норм МГП, автор порушує питання відповідальності щодо таких категорій учасників даних правовідносин: 1) відповідальність держав реєстрації; 2) відповідальність держав пе-

ребування приватних військових та охоронних компаній; 3) відповідальність приватних військових та охоронних компаній» [4, с. 17]. На нашу думку, це різні питання, і відповідальність власне ПВОП має самостійний характер. Тому ми окремо виділяємо питання відповідальності персоналу ПВОП в рамках міжнародного кримінального права, відповідальність ПВОП за порушення загального міжнародного права, МГП і права прав людини, та міжнародно-правову відповідальність держав у зв'язку з діяльністю ПВОП. В останньому випадку постає питання про відповідальність держави за діяльність збройних підрозділів, які не входять у державний апарат [12, с. 160].

Проблематика діяльності ПВОП та МГП саме в контексті відповідальності розгорнута в матеріалах Народи експертів щодо приватних військових підрядників про їхній статус та відповідальність держави за їх дії, підготовлений Навчально-науковим центром з МГП (Женева) [13]. У матеріалі наради розкрито питання відповідальності держави, де співробітники ПВОП є комбатантами [13, р. 9-12]; відповідальності держави, де співробітники ПВОП є некомбатантами [13, р. 13-21]; відповідальності держави, де співробітники ПВОП є найманцями [13, р. 22-29]; міжнародна відповідальність за діяльність ПВОП, яких наймають для участі в операціях для підтримання миру [13, р. 30-65]. Питання відповідальності ПВОП розглядали Дж. Н. Маогото та Б. Шихі крізь призму концепцій колективної відповідальності та відповідальності держави [14].

Розглянемо питання про кримінальну відповідальність персоналу ПВОП за безпосередню участь у воєнних діях. Із цього приводу А. А. Сирхаєв констатує: «У разі безпосередньої участі у воєнних діях такий персонал повинен втрачати право на захист від нападів у ролі цивільних осіб і нести відповідальність згідно з кримінальним законодавством країни, у владі якої він опинився, або відповідно до кримінального законодавства країни його громадянства» [4, с. 19], що правильно лише частково. По-перше, мова може йти про персонал ПВОП, який не володіє статусом комбатанта або військовополоненого. По-друге, персонал ПВОП, який не володіє статусом комбатанта або військовополоненого відповідно до Додаткового протоколу I, може кваліфікуватися як найманець, якщо він відповідає всім ознакам найманця, або бути особою, яка бере участь у воєнних діях, але не володіє правом на це, без кваліфікації його як найманця згідно зі ст. 47 Додаткового протоколу I (наприклад, він є громадянином сторони, що перебуває в конфлікті, або особою, яка постійно проживає на території; контролюючою стороною, що перебуває в конфлікті п. d) ст. 47 Додаткового протоколу I). Тому він втрачає (підкреслимо, саме втрачає відповідно до п. 3 ст. 51 Додаткового протоколу I, а не повинен втрачати) захист, яким користуються цивільні особи. По-третє, обов'язковість відповідальності за безпосередню участь у воєнних діях персоналу ПВОП ми ставимо під сумнів. У разі кримінального переслідування за безпосередню участь у воєнних діях персоналу ПВОП можливі чотири кваліфікації: за безпосередню участь у воєнних діях будь-яких осіб, які не володіють правом на це, у тому числі і персонал ПВОП; за найманство в цілому, і відповідність персоналу ПВОП критеріям найманця (згідно з національним законодавством, яке може відрізнитися від положень ст. 47 Додаткового протоколу I); за фактично вчинені дії (вбивство, поранення тощо) комбатантів противника при безпосередній участі у військових діях; за скоєння військових злочинів при безпосередній участі у воєнних діях. Однак існує потенційна можливість і п'ятої ситуації - не підпадання персоналу ПВОП під кримінальну

відповідальність конкретної держави через відсутність застосовної норми кримінального законодавства.

Як указує Ч. Лехнардт у статті «Індивідуальна відповідальність приватного військового персоналу через міжнародне кримінальне право» [15], приватний військовий персонал може скоїти міжнародні злочини, однак вони часто інтегровані в ієрархічний структурований колектив, такий як армія чи поліція. Приватний характер компанії може стати проблемою, особливо якщо врахувати випадки, коли їхній персонал скоює військові злочини і постає питання про відповідальність [15, р. 1016-1012].

Література

1. Michelle L. Mack, Compliance with International Humanitarian Law by Non-State Actors in Non-International Armed Conflicts [Електронний ресурс] / L. M. Michelle // International Humanitarian Law Research Initiative (Working Paper). – 2003. – November. – Режим доступу: http://ihl.ihlresearch.org/_data/n_0002/resources/live/briefing3293.pdf
2. Rynjaert C. Non-State Actors and International Humanitarian Law [Електронний ресурс] / С. Rynjaert // Institute for International Law, 2008. – Режим доступу: <https://www.law.kuleuven.be/iir/nl/onderzoek/wp/WP146e.pdf>
3. Гаврилов В. В. Правовое положение частных военных и охранных компаний: задачи международного и национального регулирования / В. В. Гаврилов // Российский ежегодник международного права. – 2009. Специальный выпуск. – СПб. : Социально-коммерческая фирма «Россия-Нева», 2010. – С. 330-353.
4. Сырхаев А. А. Ответственность частных военных и охранных компаний в международном гуманитарном праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 - Международное право. Европейское право / А. А. Сырхаев ; ФГБОУ ВПО «Российский университет дружбы народов». – М., 2013. – 22 с.
5. Вступительное слово Заместителя Верховного комиссара ООН по правам человека Кюнг-ва Канг на заседании Межсессионной межправительственной рабочей группы открытого состава по рассмотрению возможности создания международной нормативной базы для регулирования, мониторинга и контроля деятельности частных военных и охранных компаний [Електронний ресурс] // Управление Верховного Комиссара по правам человека. – Режим доступу: <http://www.ohchr.org/RU/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=11059&LangID=R>
6. Русинова В. Н. Проблемы международно-правового регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий [Електронний ресурс] / В. Н. Русинова // Российское право в Интернете : журнал. –

2009. – № 5. – Режим доступу: http://www.rpi.msal.ru/prints/200905_3.html

7. Abramishvili N. Role and Place of Private Military Companies under International Humanitarian Law [Електронний ресурс] / N. Abramishvili. – Режим доступу: http://ihlyerevan.rau.am/docs/conference_2009.pdf

8. Короткий Т. Р. К вопросу о правомерности применения термина «незаконный комбатант» / Т. Р. Короткий // Альманах международного права / ред. коллегия. : Кивалов С. В. (гл. ред.) и др. – О. : Фенікс, 2009. – С. 203-220.

9. Короткий Т. Р. Понятие «незаконные комбатанты» и их правовой статус / Т. Р. Короткий // Научные работы Одесской национальной юридической академии. – Одесса : Юрид. лит., 2009. – Т. 8. – С. 242-251.

10. Уоткин К. У. Комбатанты, «непривилегированные воюющие» и конфликты XXI века [Електронний ресурс] / К. У. Уоткин // Подтверждение и развитие международного гуманитарного права : материалы для Неформальной встречи экспертов на высшем уровне, посвященной теме (Кембридж, 27-29 июня 2003 г.). – Режим доступу: http://www.sk-news.ru/mgp/doc/doc_07_05.doc

11. Котляров И. И. Негосударственные вооруженные группы и международное гуманитарное право / И. И. Котляров, Ю. В. Пузырева // Московский журнал международного права. – 2013. – № 3 (90). – С. 3-22.

12. Страйдом Г. А. Позиция ЮАР по вопросу регулирования деятельности частных военных и охранных компаний за рубежом / Г. А. Страйдом // Российский ежегодник международного права. 2009. Специальный выпуск. – СПб. : Социально-коммерческая фирма «Россия-Нева», 2010. – С. 154-175.

13. Expert Meeting on Private Military Contractors: Status and State Responsibility for their actions, 2005. – 67 p.

14. Maogoto J. N. Private Military Companies & International Law: Building New Ladders of Legal Accountability & Responsibility / J. N. Maogoto, B. Sheehy // Cardozo J. Of Conflict Resolution [Vol. 11:99 2009] Private Military Companies & Int'l Law. – P. 99-132.

15. Lehnardt C. Individual Liability of Private Military Personnel under International Criminal Law / C. Lehnardt // The European Journal of International Law. – 2008. – Vol. 19. – No. 5. – P. 1015-1034.

К.В. Громоуенко,

*кандидат юридичних наук, директор Інституту національного та міжнародного права Міжнародного гуманітарного університету
Надійшла до редакції: 05.04.2015*

УДК 343.2

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИЯВЛЕННЯ ВИМАГАНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ

Подобний О.О.,

Шамота М.В.

Обґрунтовано, що вдосконалення такого напрямку роботи, як виявлення вимагань, вчинюваних організованими злочинними угрупованнями, повинно здійснюватися в організаційному й тактичному напрямках. За першим напрямом запропоновано створення управління оперативних розробок кримінальної поліції.

Ключові слова: вимагання, виявлення, організовані злочинні угруповання.

Обосновано, что совершенствование такого
© О.О. Подобний, М.В. Шамота, 2015

направления работы, как выявление вымогательств, совершаемых организованными преступными группировками, должно осуществляться в организационном и тактическом направлениях. По первому направлению предложено создание управления оперативных разработок криминальной полиции.

Ключевые слова: вымогательство, выявление, организованные преступные группировки.

It is proved that the improvement of such an area of

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС**